

Győzelem?

<http://www.nyest.hu/hirek/a-finnugor-nyelvrokonsag-kiutessel-gyozhet>

Nos, a tudomány nem boxmérkőzés. A finnugrizmus (a magyar nyelv finnugor eredete) körüli vita annyiban az, hogy az egyik fél vagdalkozik, üt, lesöpör, azaz erőszakot alkalmaz. A tudományban az erőszak nemlétező fogalom. A tudományban ismeretlen fogalom a „győzelem” is. A felmerülő tudományos problémák megoldásán fáradozó, de különböző nézeteket vallók közül azokat is örömmel tölt el egy probléma megoldódása, akik nem jutottak helyes eredményre. Továbbá sohasem gondolják azt, hogy legyőzettek lennének. S a felfedezők sem gondolják azt, hogy bárkit is legyőztek volna.

A magyar nyelv eredete körüli viták – a könyvkiadásnak és az internetnek is köszönhetően – egyre nagyobb nyilvánosságot kapnak és egyre agresszívabbá válnak.

A nyilvánosság mindig jót tesz a tudománynak. Több szem többet lát, több agy több ötletet, felismerést szülhet és gyorsabban kiderülhetnek az esetleges hibák, tévedések is. A finnugrizmussal (a magyar nyelv finnugor eredetével) szemben egyre több és egyre súlyosabb ellenérvek bukkannak fel. Ez miért lenne agresszió? A tudományban az érveket és ellenérveket sohasem tekintették, és ma sem tekintik, agresszióknak.

A magyar nyelv finnugor nyelvrokonságának elméletét már a megszületésekor is érték támadások, és összehasonlító nyelvészet ide vagy oda, ezek a mai napig nem szűntek meg.

Tévedés, nyelvünk finnugor eredetét vitatjuk! S ezt vitatták régen és ezt vitatjuk ma is. (A vitatás mióta támadás vagy háború?) A vitatás egyik oka, hogy súlyos kétségek és ellentmondások merültek fel és merülnek fel ma is vele szemben. Lévéen a kétségek maradtak, az ellentmondások nem szűntek meg, így továbbra is vitatjuk. Ami az „összehasonlító nyelvészet” illeti, ez mitől olyan különleges? Az összehasonlítás elemi tudományos módszer minden tudományban. S már egy iskolás is tudja, hogy többféle módon is összehasonlíthatók a dolgok, azaz több módszer is létezhet ugyanazon dolgok összehasonlítására.

Legyen az akár okleveles kutató, „dilettáns nyelvészkedő” vagy laikus, mindenki úgy érzi, joga van kétségbe vonni (ha nem is tudományos tényekkel megcáfolni) azt, amit nyelvészek közérthető, tudományos és cáfolhatatlan érvekkel kőbe véstek előttiük.

Bárkinek joga van tudományos kérdésekkel foglalkozni. Például, jómagam már 15 éve nagy intenzitással tanulmányozom a nyelveket. Ami pedig a nyelvészek „kizárólagos jogosultságát” illeti, elég csak azt említenem, hogy több nagy nyelvi felfedezés nem nyelvész, hanem „laikus” és „dilettáns” nevéhez fűződik, köztük katonatiszt, meseíró, csillagász stb. Mellesleg, valódi tudományban nem illik, sőt hamis egyetlen dologból általánosítani. Honnan tudja bárki megítélni Laikus János tudását és nézeteit egyetlen írás alapján. Sok esetben még abban az egyben is vannak helyes dolgok, csak épp nem jut nyilvánosságra, vagy valaki érvek nélkül lesöpörte, ledilettánsozta.

Közérthető? A finnugrizmus (a magyar nyelv finnugor eredete) egy tudományos köntösbe bujtatott ködösítés és katyvasz. Tudományos? Például a TESz-szótárban tömegével fordul elő, hogy a logika elemi szabályait két lábbal tapossák. Nem is értem, hogy a valós tudományok művelői, hogy nem vették észre ezeket. Ennek oka nagymértékű specializáció lehet. Cáfolatlan? Sokkal inkább ingatag, düledező. Valóban némelyek kőbe szeretnék vésni, azaz szentírásnak tekinteni, holott csak dogma, amit erőszak (kiabálás) tart fenn. Úgy tűnik van olyan tudomány, melyben annak van „igaza”, aki hangosabban és nagyobb példányszámban kiabál.

Most két olyan könyvet tartunk a kezünkben, amik a nyelvészeti, pontosabban a nyelvrokonság-kutatással kapcsolatos nem tudományos nézetek felszámolását, leleplezését tűzték ki célul.

A tudományban nem létezik olyan, hogy „nézetek felszámolása”. Ilyen a középkori inkvizícióban van. A tudományban érvek vannak, bizonyítékok vannak, melyeket vizsgálni, vitatni, véleményezni lehet és szoktak. Nézeteket felszámolni az nem más, mint ellenérvek nélkül lesöpörni, ahogy teszik is némely nyelvészek. Ugyanis konkrét eredményeinket, felismeréseinket nem vizsgálják, elhallgatják; továbbá nem tudják ellenérvekkel cáfolni, így marad a érvek nélküli kinyilatkoztatás („délihábos”, „ezoterikus”, „laikus”, stb)

Pl. *A világ nyelve* c. tanulmányomban közölt alapvető felismerésemet mély hallgatás övezi. Ez egyértelműen bizonyítja, hogy a magyar nyelv szavai gyökökből keletkeztek és ezen gyökök egykor jelentéssel bíró szavak voltak; továbbá azt, hogy ezen gyökök nem eredhettek elvonással már kialakult szavakból. Valós tudományban ez egyedül megdöntene egy olyan elméletet, amely tagadja a gyökök létezését és amely nem gyökökből, hanem már kialakult szavakból eredezteteti szavainkat. Megjegyzem, ennek ellenére nem vizsgálják, nem kutatják a nyelv gyökeit, s nem törekszenek jelentéseik megfejtésére sem.

A „leleplezés” sem tudományos kategória. Ez jogi vagy ha úgy tetszik társadalmi kategória. A bűnözőket, a csalókat és a hazugokat szokták leleplezni. Ez a szó azt sugallja, sőt mondja, hogy a finnugrizmus (a magyar nyelv finnugor eredete) ellen érvelők szándékosan hamis dolgokat állítanak, azaz „ők maguk is tudják, hogy hamis, amit állítanak”, de „csalárd módon megtévesztik olvasóikat, híveiket”. Tehát „le kell leplezni őket”.

Minden szakma – legyen az akár lakatos, orvos vagy mérnök – műveléséhez szakmai ismeretek kellene. Miért lenne ez másképp a tudományokkal, esetünkben a nyelvtudománnyal is?

Valóban, a szakmák műveléséhez tudás, ismeretek és gyakorlat kell. Azonban egyfelől, azokat bárki bármikor bárhol megszerezheti, azaz nemcsak az iskolában. Másfelől, a nyelvészet esetében van egy óriási különbség a valós tudományú szakmákhoz képest. Valós tudományokban a valóság mindig igazolja egy elmélet helyességét, ha az igaz és cáfolja, ha hamis. Ha a kutató felállít egy elméletet, akkor a gyakorlatban kísérletekkel, mérésekkel vagy megfigyelésekkel igazolhatja vagy elvetheti azt (és keres, kutat egy jobbat). Ha az építész vagy a mérnök nem a tanult ismeretek alapján jár el, akkor összedől a ház, felrobban a tartály.

Nos a nyelvészetben, különösen a finnugor eredet elméletében, a valóság az égvilágon semmit sem igazol vissza. Ha hamis téziseket hirdet a nyelvész, nem dől össze a tanszék, nem potyog a mennyezetről a vakolat, nem akad el a kulcs a zárban és nem felejtenek el az emberek magyarul beszélni. (Bár egyre rosszabbul, amiről pedig éppen hogy tehetnének a nyelvészek. Ma már nyelvészekről is hallom a *magától értődő* helyett a „magától értetődő”-t, a *megmérést* helyett a „megmértetés”-t, pedig a drága jó Lőrincse, de még az okos és aranyos Grétsy is mily sokat küzdött ellene. A maiak még nyelvrontás ellen sem lépnek fel. Ld. pl a mániákus különírást)

Következőleg, a nyelvészképzésben könnyen előfordulhat, hogy egy (vagy két) tantárgyból hamis ismereteket tanítanak a leendő nyelvészeknek.

Az ilyen és hasonló „érvelések” nyomán sokan vélekednek úgy, hogy vitás kérdésben „csak annak a véleményére ad, aki elismert a dologban”. Azaz nem az olyanra, mely meggyőző vagy logikus vagy mert bizonyította amit állít. Az "elismert" is csak ember, ő is tévedhet.

De a nyelvészek is megtehet(né)nek annyit, hogy nem röhögik ki olyan hangosan a romantikus elméleteket.

A némely nyelvész által hangoztatott *délibábos, ezoterikus, laikus, romantikus*, stb. „érvek” közé tartozik a *röhejes* kijelentés is. Nos, a tudományokban az ilyen érvek kb. annyit érnek, mint a „te ehhez nem értesz” vagy „te ehhez hülye vagy” – vagyis semmit. Ezek nem érvek. Valódi tudományban ilyen érvek nem léteznek. Valódi tudományban azt röhögnék ki, aki ilyen érvekkel próbálkozna.

Itt jegyzem meg, az nem sárdobálás, ha valaki téves állításokat vagy egyoldalúságot ostoroz. Olyannal nem találkoztam, hogy közülünk bárki is magát az embert (a nyelvészt) minősítené vagy mocskolná, "becsületsértené". Az állítások, vélemények, bírálata nem sárdobálás, nem mocskolás. Az én olvasatomban a mocskolás (besározás) azt jelenti, ha valaki magáról az emberről állít – rá nézve sértő – valótlanúságot. Többnyire igyekeznek magát a dolgot, a „mit” megítélni. Óhatatlanul vannak megalapozatlan vélemények is, de ezekkel nem szabadna foglalkoznia a nyelvésznek. Ugyanis ezek igen jelentős része „műbalhé” (azaz nem tőlünk származik), melyeket éppen olyan célból gyártottak, hogy bennünket lejárassanak. Aztán néhány nyelvész ezekbe kapaszkodva vagy ezekből kiindulva próbál mindannyiunkat „nevet-ségessé” tenni. Ez nem más, mint összemosás és hibás általánosítás.

Úgy tűnik, magasabb szinteken is kevés fogantja van a tudományos magyarázatnak.

Hát igen, aki ellentmond a dogmának, az hiába magasan képzett, tanult szakmabeli, az rögtön „bohóc vagy elment az esze”. Ez inkább éppen azt jelzi, hogy a finnugor eredet elmélete gyenge lábakon áll, hiszen még szakmabeliek is akadnak, kiknek kételyeik vannak.

Meg hát kérdés az is, hogy kell-e itt még egy újabb forradalom. Az Európai Unió korában kell itt még eszményi őstörténet-kutatás? Höbb lenne-e a nemzeti érzés, ha bebizonyosodna (per-sze nem valószínű, hogy fog) egy másik nyelvrokonság? Pozitívabb lenne-e a magyarok nemzetközi megítélése?

A tudományban nem szokás feltenni olyan kérdést, hogy kellenek-e az új ismeretek és az új felfedezések. Olyan sincs a tudományban hogy eszményi. Olyan van, hogy igaz, valódi, helytálló, jól leíró, jól közelítő. Hogy ez hatásaiban forradalmi lenne, erősen kétlem. Legfeljebb a nyelvtudományban jelentene némi erjedést és új kutatásokat ösztönözne, esetleg új szakterületek jönnének létre. A társadalomra pedig igen csekély hatása van a nyelvtudománynak. Az embereket nem érdekli, vagy inkább nem érinti mélyen ez a kérdés. Nem hűsbavágó dolog számukra, csak halvány nyugtalanságérzést jelent valahol a tudatalattiban. A történelem azt mutatja, hogy a nemzeti érzést társadalmi bajok váltják ki vagy erősítik fel az akció-reakció elve alapján. Ha végignézzük a magyar történelmen, pontosan ezt látjuk.

Ami az EU-t illeti, ez sokszorta nagyobb ellenérzést, ellenkezést vált ki, s reakcióként éppen a nemzeti érzést. Hiszen „milyen közösség az, amely tagjainak rosszat akar?” A történelem azt mondja számunkra, hogy az EU kora igen mulandó. Kár és véték volt belekezdeni.

A nyelv valós kezelése inkább megnyugvást és pozitívabb beállítódást eredményez. Nem a külföldi megítélés, s nem is az ennél fontosabb hazai megítélés itt a lényeg, hanem az, hogy példát mutatna a tudományos igazság érvényesülésére.

*A Non qui, sed quid szellemében: Félreértés ne essék, én nem a nyelvészeket (nem a Kit) bírálom – messze túlnyomó többségük nagy tudású, képzett, művelt és igen kiváló eszű tudós – hanem magát a dolgot (azaz a Mit). Megjegyzem, még egyetlen tudós sem dőlt a kardjába, nem hagyta abba tudományának művelését, kutatását, csak mert egy dologban tévedett. *Errare humanum est.**

Utószó

Mint tudjuk azon tudományok a legnehezebbek és legbonyolultabbak, melyek kevésbé lehetnek egzaktak. Még egzakt tudományokban is gyakorta előfordul, hogy évekig, sőt évtizedekig vajúdik a tudomány egy kérdésen. Méginkább így van ez a bonyolultabb, kevésbé egzakt ember- és köztudományokban. A közgazdaságtan vajúdik, szinte megszületése óta. Máig nem tudta megszülni a legjobb (az optimális) gazdasági-társadalmi modellt. A nyelvészet egyike az igen bonyolult embertudományoknak. Rá pontosan ugyanezek érvényesek. Következően, ahogy a közgazdaságtan nem vesztette el tekintélyét a hosszú útkeresések miatt, úgy a nyelvtudomány sem veszítheti el. Ma is számos nyitott kérdés megválaszolását, megoldását kutatják. Emiatt a nyelvtudományt nem érheti semmiféle presztizs-vesztés.

2013. áprilisában

Arató István dr.